

Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności

1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup.

Na podstawie dostępnych źródeł i analiz wykonanych przez stowarzyszenie, zdecydowano o wyborze trzech grup kluczowych z punktu widzenia realizacji założeń LSR. Są to następujące grupy:

1. Osoby młode, do 35 r.ż.- grupa wybrana na podstawie znacznego, powyżej średniej wojewódzkiej, udziału osób młodych, do 25 r.ż. wśród bezrobotnych.
2. Osoby powyżej 50 r.ż.- wybór podyktowany ponadprzeciętnym (w skali wojewódzkiej) udziałem tej grupy wiekowej wśród osób bezrobotnych¹
3. Mniejszości narodowe i etniczne- wybór podyktowany faktem, że na obszarze BN procent ludności niepolskiej jest dwukrotnie wyższy niż średnia wojewódzka. Funkcjonowanie tak znacznej mniejszości śląskiej (niemieckiej) z jednej strony stanowi o specyfice obszaru BN, z drugiej rodzi antagonizmy i nieporozumienia na tle narodowościowym. Wybór tej grupy do podjęcia interwencji ma sprzyjać budowaniu porozumień wspólnotowych.

Przeprowadzone od lipca do sierpnia 2015 roku badanie online², wśród mieszkańców obszaru BN dotyczyło również wskazania grup, które wymagają szczególnego wsparcia w BN. Wśród 107 ankietowanych najczęstsze wskazania w zakresie pytania o grupy wsparcia dotyczyły:

- młodzieży gimnazjalnej (42% wskazań)
- osoby starsze (56,1%)
- dzieci wyrastające w rodzinach z problemami (40,2%)

2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości (w tym przedsiębiorczości społecznej), branż z potencjałem rozwojowym (informacja o branżach gospodarki mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru).

Ogólną charakterystykę przedsiębiorczości w 8 gminach BN przedstawiono w tabelach poniżej. W zakresie przedsiębiorczości mikroregion wykazuje znaczne zróżnicowanie co do częstotliwości reprezentowanych branż w poszczególnych gminach. Ma to związek zarówno z lokalizacją geograficzną, tradycją i kulturą pracy oraz dostępem do rynków zbytu. Dla gmin skupionych wokół Opola przedsiębiorczość ma charakter mocno usługowy, skupiona wokół usług podstawowych. Z kolei gminy Biała, Łambinowice i Strzeleczyki wykazują niemal 10% udział usług związanych z rolnictwem, leśnictwem i rybactwem.

Gmina	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	% w rolnictwie, leśnictwie...	Przemysł i budownictwo	% w przemyśle i budownictwie	Pozostała
Dąbrowa	918	37	4,03	273	29,7	608
Komprachcice	1114	43	3,8	305	27,3	766
Niemodlin	1478	107	7,2	327	22,1	1044
Prószków	860	60	6,9	240	27,9	560
Strzeleczyki	441	38	8,6	170	38,5	233
Tułowice	500	39	7,8	147	29,4	314
Łambinowice	543	46	8,4	167	30,7	330
Biała	739	75	10,1	185	25	479
Suma	6593	445	-	1814	-	4334

¹ Dane Powiatowych Urzędów Pracy w Opolu, Nysie, Krapkowicach i Prudniku, kon. 2013 r.

² Raport z ankietyowego badania on-line do nowej Lokalnej Strategii Rozwoju Borów Niemodlińskich do roku 2020, Niemodlin 2015

Branże wg PKD wskazywane najliczniej w gminach PBN (kon. 2013). Uwzględniono powyżej 30 wskazań w danym kodzie PKD w gminie.

Branża	Dąbrowa	Komprachcice	Niemodlin	Prószków	Strzeleczyki	Tułowice	Łambinowice	Biała	Suma
Sektor F dział 41-rob. bud. ze wzn. budynków	68	54	-	35	31	-	-	39	227
Sektor F dział 43- budownictwo specjalistyczne	112	123	126	107	65	36	75	73	717
Sektor G dział 45- handel samoch. + mechanika poj.	46	60	85	50	-	-	-	-	241
Sektor G dział 46- handel hurt. poza samochodami	58	77	107	53	-	36	33	-	364
Sektor G dział 47- handel detal. poza samochodami	117	150	224	83	39	73	89	110	885
Sektor K dział 66- usługi finans., ubezpie., fund. emeryt	34	30	-	-	-	-	-	-	64
Sektor P- usługi edukacyjne	43	-	37	31	-	-	-	-	111
Sektor A dział 01- uprawy rolne, łowiectwo, hodowla zw.	-	38	78	48	30	-	36	62	292
Sektor H dział 49- transport lądowy pasażerski i towarów	-	46	109	-	-	-	-	-	155
Sektor M dział 69- prawniczo, księgowo, doradztwo podatk.	-	31	-	-	-	-	-	-	31
Sektor Q dział 86- opieka zdrowotna (lekarze, dentyści)	-	49	31	33	-	-	-	-	113
Sektor C dział 25- produkcja wyrob. metal. konstr. (kotły CO, walcownie, nakładanie powłok)	-	-	32	-	-	-	35	-	67
Sektor L- 146- rynek nieruchomości.	-	-	146	-	-	35	-	80	261
Sektor S dział 94- działalność zrzeszeń kupieckich i innych org. członkowskich (nauk., artystów, lekarzy)	-	-	32	-	-	-	-	37	69
Sekcja I dział 56- usługi zw. z wyżywieniem (restauracje, kawiarnie)	-	-	-	-	-	-	-	31	31

LGD PBN w latach 2007-2013 realizowała przedsięwzięcia skierowane do branż zwanych kluczowymi, w których decydującym aspektem było ukierunkowanie na wykorzystanie w produkcji czy usługach lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub ludzkich. Takich branż określono 57. Analiza reprezentatywności przedsiębiorców w poszczególnych branżach kluczowych pozwoliła dokonać wyboru 24 z nich, które są reprezentowane we wszystkich lub prawie we wszystkich gminach, a liczba zarejestrowanych firm w poszczególnych branżach przekracza 50. Owe 24 branże mogą stanowić podstawę do realizacji projektów sieciujących, które na bazie lokalnych zasobów BN mogą wytworzyć z czasem produkt markowy lub lokalny. Produkt taki należy jednak traktować zarówno jako przedmiot jak i usługę.

Jako ciekawostkę należy zauważyć, że w gminach tradycyjnie uznawanych jako śląskie (Prószków, Biała i Strzeleczyki) występuje większa specjalizacja zawodowa a osoby rejestrujące firmę dokonują wyboru znacznie mniejszej liczby kodów PKD. Odmiennie w gminach zwanych „przedsiedleńczymi”, jak Niemodlin, Tułowice, Łambinowice, ilość kodów wybieranych przez przedsiębiorców rejestrujących firmy jest niemal o 1/3 większa. Może to wskazywać na bardziej liberalne podejście do kwestii działalności gospodarczej, powodujące z jednej strony łatwiejszą i szybszą adaptację do zmian na rynku pracy z drugiej zaś sprzyjające obniżeniu jakości usług. Wymienione 24 branże stanowią potencjał rozwojowy obszaru BN przy uruchomieniu działań-projektów sieciujących, budowaniu kooperatyw i działań tworzących markę.

Wskazania kodów działalności gospodarczej PKD w gminach PBN według branż uznanych w LSR PBN 2007-2013 za branże kluczowe (UWAGA: jeden przedsiębiorca może wskazywać dowolną liczbę kodów PKD)

Branża	B	D	K	Ł	N	P	S	T	Suma
01.70.Z Łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową	0	4	3	1	0	0	1	4	13
02.20.Z Pozyskiwanie drewna	2	17	8	4	15	6	5	11	68
02.40.Z Działalność usługowa związana z leśnictwem	0	17	8	5	27	10	9	10	86
08.11.Z Wydobywanie kamieni ozd. oraz kamienia dla potrzeb budownictwa, skał wapiennych, gipsu, kredy i łupków	0	3	1	1	1	0	0	1	7
08.12.Z Wydobywanie żwiru i piasku; wydobywanie glin i kaolinu	0	4	1	2	3	0	2	2	14
08.92.Z Wydobywanie torfu	0	3	1	2	1	0	0	1	8
08.99.Z Pozostałe górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane	0	3	1	1	2	0	0	1	8
10.71.Z Produkcja pieczywa; produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek	9	7	11	6	10	6	3	5	57
10.72.Z Produkcja sucharów i herbatników; produkcja konserwowanych wyrobów ciastkarskich i ciastek	0	6	5	1	4	1	1	3	21
10.84.Z Produkcja przypraw – nie dotyczy produkcji octu	0	4	2	1	2	0	0	1	10
11.05.Z Produkcja piwa	0	4	3	2	2	0	0	1	12
11.07.Z Produkcja napojów bezalkoholowych; produkcja wód mineralnych i pozostałych wód butelkowanych	1	4	3	1	2	0	0	1	12
16.10.Z Produkcja wyrobów tartacznych	2	9	7	5	6	8	10	8	55
16.21.Z Produkcja arkuszy fornirowych i płyt wykonanych na bazie drewna	0	4	3	1	4	0	0	2	14
16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych	1	5	7	2	4	2	2	2	25
16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	6	18	19	7	9	23	9	10	101
16.24.Z Produkcja opakowań drewnianych	0	7	9	3	8	3	3	5	38
16.29.Z Produkcja pozost. wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i mat. używanych do wyplatania	4	12	12	7	13	12	3	10	73
17.12.Z Produkcja papieru i tektury	0	3	3	1	2	1	0	1	11
17.21.Z Produkcja papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury	0	5	3	1	3	0	0	2	14
19.20.Z Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naft. - w zakr. ograniczonym do prod. brykietów z torfu	0	3	1	1	1	0	0	1	7
23.41.Z Produkcja ceramicznych wyrobów stołowych i ozdobnych	0	5	5	1	5	2	1	8	27
23.49.Z Produkcja pozostałych wyrobów ceramicznych	1	3	3	1	4	2	0	7	21
23.69.Z Produkcja pozostałych wyrobów z betonu, gipsu i cementu	2	6	12	3	5	4	3	5	40
23.70.Z Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia	13	4	9	2	5	12	10	5	60
24.51.Z Odlewnictwo żeliwa	0	2	1	1	1	0	0	0	5
31.01.Z Produkcja mebli biurowych i sklepowych	1	17	14	9	12	16	8	13	90
31.02.Z Produkcja mebli kuchennych	2	15	12	8	11	13	8	13	82
31.09.Z Produkcja pozostałych mebli	5	20	20	9	9	16	8	21	108
32.91.Z Produkcja mioteł, szczotek i pędzli	0	3	4	1	2	0	0	1	11
38.32.Z Odzysk surowców z materiałów segregowanych	0	5	7	4	12	2	5	4	35
39.00.Z Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	0	7	3	2	5	1	3	1	22
47.21.Z Sprzedaż detaliczna owoców i warzyw prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	8	14	19	11	32	8	4	9	105
47.22.Z Sprzedaż detaliczna mięsa i wyrobów z mięsa prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	7	10	9	6	28	8	3	7	78
47.23.Z Sprzedaż detaliczna ryb, skorupiaków i mięczaków prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	5	10	7	7	20	4	0	5	58
47.24.Z Sprzedaż detal. pieczywa, ciast, wyrobów ciastkarskich i cukiern. prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	5	16	18	8	30	12	5	10	104
55.10.Z Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	7	12	19	1	12	10	3	1	65
55.20.Z Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	6	20	20	7	17	7	4	2	83
55.30.Z Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe	4	9	11	2	8	5	2	1	42
55.90.Z Pozostałe zakwaterowanie	3	9	9	4	12	5	3	1	46
56.10.A Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne	16	40	46	9	49	27	17	12	216
56.10.B Ruchome placówki gastronomiczne	8	25	23	5	32	17	5	5	120
56.21.Z Przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering)	8	24	32	7	34	13	11	85	214
56.29.Z Pozostała usługowa działalność gastronomiczna	5	24	30	8	33	12	5	7	124
56.30.Z Przygotowywanie i podawanie napojów	15	28	33	12	33	25	17	10	173
71.11.Z Działalność w zakresie architektury	11	23	32	3	20	25	4	8	126
77.21.Z Wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego	0	19	14	2	0	4	4	0	43
81.30.Z Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni	11	13	40	16	44	38	17	19	198
93.11.Z Działalność obiektów sportowych	1	6	4	1	6	3	0	2	23
93.12.Z Działalność klubów sportowych	0	6	2	1	2	1	0	3	15

93.13.Z Działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej	0	17	9	1	8	9	0	5	49
93.19.Z Pozostała działalność związana ze sportem	5	26	12	3	7	8	0	6	67
Liczba wskazanych branż w gminach	30	52	52	52	50	39	34	50	54

3. Opis rynku pracy (poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia - liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym, charakterystyka grup pozostających poza rynkiem pracy).

Bezrobocie w gminach Borów Niemodlińskich stanowi problem w skali adekwatnej do skali regionu czy kraju. Po znaczącym kryzysie w gminie Łambinowice (powiat nyski), problem bezrobocia nie jest obecnie na tyle dominującym zjawiskiem żeby traktować go jako wyróżnikowy, poza samą gminą Niemodlin. Wydaje się, że większą uwagę należy zwrócić na wzmocnienie istniejącej działalności gospodarczej, ich modernizację i wprowadzenie innowacyjności. W kwestii bezrobocia w gminie Tułowice (pow. opolski) i Łambinowice (pow. nyski)- obie gminy w przeszłości zagrożone bezrobociem strukturalnym wskutek upadku lub zmniejszenia produkcji wielkich zakładów Porcelit i Celpa- sytuacja uległa widocznej poprawie i ma to z pewnością związek z działaniami jednostek powiatowych zajmujących rynkiem pracy. Powiat nyski od kilkunastu już lat zagrożony był bezrobociem strukturalnym, któremu jednostki przeciwdziałały wdrażając odrębne programy skierowane do bezrobotnych. W gminie Tułowice z kolei funkcjonuje podstrefa ekonomiczna, która generuje nowe miejsca pracy i w sposób widoczny przekłada się to na poprawę sytuacji na rynku pracy.

Gmina	Ogółem - 2013	Mężczyźni - 2013	Kobiety- 2013	W % ludności w wieku produkcyjnym			W tym mężczyźni (%) - 2013	W tym kobiety (%) - 2013
				2005	2009	2013		
Dąbrowa	384	184	200	7,7	5	6	5,5	6,6
Komprachcice	372	184	188	5,9	4,1	5	4,9	5,1
Niemodlin	1007	497	510	13,4	10,4	11,4	10,5	12,5
Prószków	256	125	131	4,8	3	4	3,8	4,2
Strzeleczyki	304	129	175	6,7	6,5	6,2	5,1	7,3
Tułowice	249	115	134	12,1	7,5	7,2	6,4	8,1
Łambinowice	443	230	213	19,1	7,4	8,9	8,5	9,3
Biała	531	256	275	7,9	6	7,6	7,1	8,3
Średnia dla woj.opolskiego	51636	-	-	-	-	7,6	-	-

Struktura bezrobotnych w gminach Borów Niemodlińskich (dane Urzędów Pracy, kon. 2013 r.)

Gmina	Bezrobotni ogółem	Kobiet	Udział kobiet	Długotrwale bezrobotni	Udział	Pow. 50 r.ż.	Udział	Do 25 r.ż.	Udział
Biała	531	275	51,80	308	58,00	130	24,50	123	23,10
Dąbrowa	384	200	52,00	199	52,00	128	33,00	58	15,00
Komprachcice	372	188	51,00	179	48,00	116	31,00	64	17,00
Niemodlin	1007	510	51,00	542	54,00	327	32,00	151	15,00
Prószków	256	131	51,00	95	37,00	57	22,00	65	25,00
Tułowice	249	134	54,00	121	49,00	72	29,00	40	16,00
Łambinowice	443	213	48,10	191	43,10	137	30,90	66	14,90
Strzeleczyki	304	175	57,50	170	55,90	72	23,60	66	21,70
Opolskie	51636	-	52,40	-	51,00	-	27,50	-	18,00

Analiza bezrobocia pozwala wysunąć wniosek, że bezrobocie w gminach BN nie jest zjawiskiem o skali znacząco odbiegającej od wojewódzkiej. Wyjątek stanowi gmina Niemodlin, gdzie udział osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym wynosi 11,4%. Zjawisko to w mniejszym stopniu dotyczy także gminy Łambinowice. Pewne zróżnicowanie charakteru bezrobocia dotyczy niektórych jego obszarów. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestię bezrobocia długotrwałego. W aż 4 gminach udział bezrobotnych długotrwanie wśród wszystkich bezrobotnych jest wyższy od średniej wojewódzkiej. Są to gminy: Biała, Dąbrowa, Niemodlin i Strzeleccki. W przypadku aż 5 gmin BN: Komprachcice, Niemodlin, Dąbrowa, Tułowice i Strzeleccki udział osób młodych, do 25 roku życia wśród wszystkich bezrobotnych jest także wyższy niż średnia wojewódzka. Analiza ogólna bezrobocia pozwala wysnuć wniosek, że o ile 10-15 lat temu najgorsza sytuacja na rynku pracy przedstawiała się w gminie Łambinowice o tyle na koniec 2013 roku najtrudniejsza sytuacja osób bezrobotnych przedstawia się w gminie Strzeleccki. Co ciekawe ogromny odsetek bezrobotnych kobiet w gminie Tułowice, związany z upadkiem największego zakładu w gminie- Porcelit- w ciągu ostatniej dekady uległ znaczącemu zmniejszeniu i choć nadal przekracza on średnią wojewódzką to jest to obecnie odsetek nieznacznie odbiegający od pozostałych gmin. Reasumując należy podkreślić, że zjawisko bezrobocia w gminach BN jest charakterystyczne dla całego województwa. Należy jednak podjąć działania w zakresie aktywizacji trzech grup bezrobotnych tj:

- osób długotrwanie bezrobotnych (B, D, N, S)
- bezrobotnych powyżej 50 r.ż. (D, K, N, T, Ł)
- bezrobotnych młodych, do 25 r.ż. (B, P, S)

4. Przedstawienie działalności sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Pomimo szeroko rozpowszechnionej działalności społecznej w Borach Niemodlińskich, ich formalno-prawny wymiar wydaje się być słaby. Większość działań społecznych realizowanych w terenie, wykonywanych jest ruchami nieformalnymi, przy funkcjonującym schemacie programu Odnowy wsi czy Rad sołeckich. Są to działania najczęściej powielające utarte schematy; brak w nich nowych pomysłów i innowacji. Liczba działających organizacji pozarządowych w BN jest dwukrotnie mniejsza niż średnia wojewódzka. Wydaje się, że jest to zjawisko na tyle znaczące, że wymaga interwencji i podjęcia działań programowych. Także skuteczność istniejących organizacji mierzona np. zdolnością pozyskania 1% jest daleko poniżej średniej wojewódzkiej. Alternatywą do działania stowarzyszeń i fundacji jest z kolei w BN aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych. Ich prawne umocowanie umożliwia aplikowanie o środki, z czego niekoniecznie zdają sobie sprawę wszystkie jednostki. Liczba OSP w BN jest znacznie powyżej średniej wojewódzkiej i w tym aspekcie należy szukać sposobu na wykorzystanie jednostek do rozwoju obszaru BN. Odrębną kwestią pozostaje aktywność obywatelska, mierzona np. zdolnością i chęcią uczestnictwa w konsultacjach dokumentów strategicznych w gminach. Pomimo, że zgodnie ze wskazaniami poszczególnych gmin, aktywność ta jest nieco powyżej średniej wojewódzkiej, to i tak wskaźnik ten jest daleko niesatysfakcjonujący. Istotną kwestią w tym zakresie jest także umiejętność i otwartość poszczególnych JST na dialog i podejmowanie inicjatyw prawdziwie obywatelskich. Doświadczenie pokazuje, że wiele konsultacji wykonywanych jest tylko i wyłącznie z mocy prawa i są one traktowane przez poszczególne JST jako konieczność a nie jako szansa włączenia społecznego.

Gmina	Fundacje i stowarzyszenia poza OSP 2010/2013	NGO poza OSP na 10 tys. mies. 2013	1% uzyskane przez OPP w 2013- przeciętna kwota w zł 2010/2013	Frekwencja w wyborach samorządowych 2010/2014 (%)	% osób korzystających z pomocy społecznej (2013)	OSP na 10 tys. mieszkańców	% ludności niepolskiej	Wskaźnik Przyjazny Samorząd-pkt. (2010)*	% dokumentów w strategicznych poddanych konsultacjach (2010)
Dąbrowa	8/8	8,30	4 056,23 / -	41/35	6,04	6,30	20,80	3,25	55,60
Komprachcice	22/24	21,60	2 663,90 / 1 336,55	36/42	0,99	6,30	38,80	4,00	55,60
Niemodlin	27/29	21,50	3 843,79 / 3 794,09	42/44	9,13	4,50	0,40	3,50	80,00
Prószków	11/14	14,30	4 316,27 / 9 955,60	43/38	2,29	6,10	35,10	2,00	50,00
Strzeleczyki	9/10	13,30	2 352,39 / 1 472,09	45/46	2,48	10,07	55,50	1,75	b.d.
Tułowice	6/7	11,40	1 531,53 / 2 006,55	49/52	6,41	5,70	1,40	2,75	50,00
Łambinowice	9/9	11,60	3 266,25 / 2 979,56	46/41	7,45	12,90	2,50	0,75	54,50
Biała	26/27	24,90	1 446,30 / 1 356,20	32/40	4,52	16,60	47,60	3,75	33,30
Średnia w województwie	-	31,50	14 408,50 / 18 718,55	41/43	4,87	5,50	12,50	2,67	50,00
Średnia w gminach LGD	15/16	15,86	2 934,58 / 3 271,52	42/42	4,91	8,54	25,26	2,71	54,14

5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk (np. dostęp do miejscowej infrastruktury i kultury, liczba osób objętych opieką społeczną).

Obszar 8 gmin Partnerstwa Borów Niemodlińskich charakteryzuje się występowaniem negatywnych zjawisk demograficznych charakterystycznych dla całego województwa i kraju. Mimo dużego zróżnicowania skali i charakteru, do wspólnych problemów całego mikroobszaru należy zaliczyć: migrację, w tym szczególnie migrację zagraniczną, starzenie się społeczeństwa oraz słabą dostępność komunikacyjną miejscowości peryferyjnych.

Problem migracji zagranicznych występuje we wszystkich 8 gminach obszaru, przy czym jego skala jest największa w gminach Komprachcice, Prószków, Niemodlin i Biała. Wydaje się, że na problem ten nie ma już wpływu przynależność mieszkańców do tzw. gmin śląskich- „zza lasa”. Skala zjawiska i jego otrzymująca się tendencja uprawnia do tezy, że ma ono charakter stały. Nakłada się na to również ujemny przyrost naturalny. Jedynie w gminie Dąbrowa przyrost ten jest dodatni. Skalę zjawisk przedstawiono w tabeli poniżej:

Gmina	Przyrost naturalny				Saldo migracji wewnętrznej				Saldo migracji zagranicznej			
	2005	2009	2013	trend	2005	2009	2013	trend	2005	2009	2013	trend
Dąbrowa	1,5	-0,4	1,4	△	49	72	50	▽	4	10	-14	△
Komprachcice	-1,2	0,5	0,2	▽	94	90	74	▽	3	-38	-47	△
Niemodlin	0,7	0,9	-3,6	▽	-26	-15	-35	△	-30	-15	-23	△

*Wskaźnik informujący o skali współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. Indeks "Przyjazny samorząd" to autorskie przedsięwzięcie Stowarzyszenia Klon/Jawor. Opracowano go na podstawie danych z "Monitoringu współpracy między organizacjami i samorządem" - badania realizowanego wspólnie przez Klon/Jawor i Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W badaniu tym urzędy administracji publicznej przesłane są o informację o swojej współpracy z organizacjami pozarządowymi. Na podstawie tych danych opracowywane są częściowe oceny współpracy dotyczące 4 ważnych wymiarów relacji między organizacjami i samorządem: uchwalania programów współpracy z organizacjami, współpracy finansowej, wsparcia pozafinansowego oraz partnerstwa w realizacji wspólnych przedsięwzięć lub konsultowaniu decyzji władz lokalnych. W każdym z tych wymiarów jednostki samorządu terytorialnego mogą zdobyć określoną liczbę punktów - max 5. Wskaźnik to średni wynik uzyskany przez nie we wszystkich wymiarach.

Prószków	-2,9	-1,6	-1,3	▽	77	54	34	□	-22	-6	-32	△
Strzeleczyki	-2,9	-1,7	-4,1	▽	6	15	5	▽	-46	6	-9	△
Tułowice	-0,7	2,2	-0,8	▽	7	-9	-25	△	-2	0	-11	△
Łambinowice	-2,1	-0,2	-3,4	▽	-26	11	-22	△	-21	-6	-15	△
Biała	-3,2	-1,8	-3,7	▽	-9	9	-16	△	-24	-49	-43	△

Problem bezrobocia został przedstawiony wcześniej.

Analizując dochód podatkowy gmin BN, należy zauważyć, że jest on niższy niż średnia wojewódzka, wynosząca na koniec 2013 roku 3049,1 zł dla gmin wiejskich. Jednocześnie procent osób korzystających z pomocy społecznej w gminach BN jest wyższy od średniej wojewódzkiej, przy czym niemal dwukrotnie wyższy wskaźnik notuje się w gminie Niemodlin. Problem ubóstwa i konieczności korzystania ze wsparcia pomocy społecznej dotyczy również szczególnie gminy Łambinowice, Dąbrowa i Tułowice, gdzie podobnie jak w Niemodlinie, wskaźniki przekraczają średnią wojewódzką.

Gmina	% osób korzystających z pomocy społecznej (2013)	Dochód na 1 m-ca	% bezrobocia
Dąbrowa	6,04	2430,08	6
Komprachcice	0,99	2225,85	5
Niemodlin	9,13	2842,66	11,4
Prószków	2,29	2799,56	4
Strzeleczyki	2,48	2884,73	6,2
Tułowice	6,41	3048,61	7,2
Łambinowice	7,45	3213,3	8,9
Biała	4,52	3007,91	7,6
Średnia w województwie dla gmin wiejskich	4,87	3049,1	14,2
Średnia w gminach LGD	4,91	2806,58	7,03

Analiza sieci obiektów kulturalnych w gminach BN wskazuje, że ilość świetlic, domów kultury i bibliotek jest wystarczająca, przykładowo w każdej gminie działa gminny ośrodek kultury, któremu podlegają świetlice wiejskie. Istotnym problemem pozostaje natomiast kwestia braku wystarczającej ilości zajęć świetlicowych i oferty (szczególnie dla młodzieży gimnazjalnej i seniorów) we wspomnianych obiektach.

6. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (inne niż spójność przestrzenna).

Geograficzne czynniki spójności Partnerstwa Borów Niemodlińskich:

- wszystkie gminy Partnerstwa położone są w całości lub w znacznej większości w tym samym mezoregionie Równiny Niemodlińskiej
- cały obszar Partnerstwa cechuje jeden z najdogodniejszych klimatów w regionie i Polsce z uwagi na położenie w widłach rz. Odry i Nysy
- okres wegetacyjny na obszarze Borów Niemodlińskich jest jednym z najdłuższych w kraju
- z uwagi na przeszłość geologiczną na całym obszarze Borów w przeważającej większości występują gleby średnich i słabych klas (IV-VI)- piaski i gliny.
- cały obszar Borów Niemodlińskich cechuje równinna, miejscami tylko pagórkowata, rzeźba terenu, ukształtowana na całym obszarze w wyniku działalności lodowca,

- na obszarze wszystkich gmin Partnerstwa występują znaczne pokłady surowców mineralnych, które mogą stanowić podstawę wydobywania,
- naturalne zamknięcie obszaru Partnerstwa Borów Niemodlińskich w enklawie wyznaczonej przez 3 rzeki: Odre, Nysę Kłodzką i Białą.
- ponad 60% powierzchni Partnerstwa podlega zlewni Nysy Kłodzkiej.

Przyrodnicze czynniki spójności Partnerstwa Borów Niemodlińskich:

- wszystkie gminy Partnerstwa Borów Niemodlińskich spaja kompleks leśny, stanowiący podstawę spójności obszaru, a jednocześnie będący inspiracją zawiązania i nazewnictwa LGD. Kompleks posiada podobne, cechy środowiskowe na całym obszarze.
- wszystkie gminy położone są w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Bory Niemodlińskie (83% całości OChKBN),
- na terenie wszystkich gmin Partnerstwa występują obiekty cenne przyrodniczo
- cały obszar PBN charakteryzuje się czystym środowiskiem i korzystnym agroklimatem, poza oddziaływaniem zakładów przemysłowych.
- cały obszar PBN to historyczne miejsce występowania specyficznej flory i fauny: cietrzew, głuszc, suseł, puchacz, kotewka orzech wodny

Historyczne i kulturowe czynniki spójności Partnerstwa Borów Niemodlińskich:

- wszystkie gminy Partnerstwa Borów Niemodlińskich leżą w obrębie średniowiecznej Puszczy Śląskiej zwanej Przesieką (XI-XIII w.), której pozostałością są Bory Niemodlińskie,
- na terenie wszystkich gmin Partnerstwa osadnictwo pierwotne (XIII-XIV w.) rozwijało się w oparciu o skraj Puszczy Niemodlińskiej, nigdy wewnątrz,
- historyczny dialekt niemodliński obejmujący w całości lub w części wszystkie gminy Partnerstwa,
- Księstwo Niemodlińskie (XIII-XV w.)- genetycznie obejmujące większość terenów Partnerstwa Borów Niemodlińskich, określające już od średniowiecza mikroregionalną specyfikę kulturową,
- dawny powiat niemodliński, istniejący do 1975, skupiający 5 z 8 gmin Partnerstwa.
- "Wielka trzebież" (XVIII-XIX w) wówczas Puszczy Niemodlińskiej, na obszarze wszystkich gmin obecnego Partnerstwa. Konsekwencją trzebieży było zalesianie w identycznych kanonie na całym obszarze (monokultury sosnowe)
- permanentny rozwój (epoka żelaza, średniowiecze i XIX w.) wytopu żelaza w oparciu o miejscowe rudy darniowe występujące wzdłuż wszystkich cieków wodnych Partnerstwa- ośrodki hutnicze (piecowiska, dymarki, osady hutnicze) we wszystkich gminach Partnerstwa (ośrodek prószkowski i dąbrowski- III-IV w.n.e., XIII-XIV w. , strzeleczkański- XIV-XV w., ośrodek Nysy Kłodzkiej- III-IV w.n.e., XIII-XIV w., tułowicki- XVIII-XIX w.)
- XIII-XIV wieczne tradycje budownictwa obronnego (grodziska) we wszystkich gminach Partnerstwa Borów Niemodlińskich- system okalający Puszcę Niemodlińską
- rozwój wielkiej własności szlacheckiej związanej z zasobami naturalnymi Borów Niemodlińskich w XVIII-XIX w., we wszystkich gminach Partnerstwa (Strachwitzowie, Prószkowsy, Donat, Frankenberg, Praschma, Puckler, Thiele-Winkler, Redern)- specyficzna architektura rezydencjonalna- krajobrazowa, oparta o strefy ekotonowe bory-łąki-pola. BN jako wielki zwierzynek szlachecki.

7. Opis innych obszarów istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Do kluczowych zasobów obszaru PBN należą zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Zasoby przyrodnicze

Wszystkie gminy PBN łączy obszar leśny Borów Niemodlińskich i wokół tego wspólnego dobra realizowane jest porozumienie gmin. Średnie zalesienie gmin Partnerstwa Borów Niemodlińskich wynosi 32 %. Największe zalesienie spośród posiada gmina Tułowice- około 70%. Jest to jeden z najwyższych wskaźników lesistości nie tylko na Opolszczyźnie ale i w kraju. Pod

względem administracji Lasów Państwowych, lasy podlegają nadleśnictwu: Prószków, Tułowice i Opole. Lasy gmin tworzą obszar Borów Niemodlińskich- największy lewostronny kompleks leśny górnej Odry. Wszystkie działania PBN skierowane są na edukację przyrodniczą, promocję zasobów oraz realizację projektów turystycznych i edukacyjnych, które nie naruszają istniejącego stanu środowiska lub w sposób istotny wpływają na jego poprawę.

Obiekty i obszary ochrony przyrody w Borach Niemodlińskich w granicach gmin PBN

	Nazwa obszaru	Gminy	Powierz. ogół.	% w PBN	Statut (I/P)
obszary Natura 2000	OSO Grądy Odrzańskie	D	20 440 ha	0,6	Istniejący
	SOO Bory Niemodlińskie	D, N, T, Ł, P	4 541,3 ha	100	Istniejący
parki krajob.	Stobrawski Park Krajobrazowy (Important Birds Area)- zlokalizowany w niewielkiej części tylko na terenie gminy Dąbrowa, gdzie obejmuje 124,8 ha.				

OChKBN	Gmina	B	Ł	T	N	P	S	K	D								
		Pow. (ha)	120,0	3749,7	8113,0	10988,0	6060,0	6408,3	1205,0	3931,3							
inne formy ochrony (w całości w obrębie PBN)		ISTNIEJĄCE								PROJEKTOWANE							
		B	D	K	Ł	N	P	S	T	D	K	Ł	N	P	S	T	
	ZPK ³	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3	4	4	1	0	1	
	Pomniki	2	1	0	8	9	2	12	14	8	0	9	0	0	0	0	
	OChK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
	SD ⁴	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	3	1	0	4	
	UE ⁵	0	0	0	1	2	0	0	0	5	3	2	0	5	0	2	
	Rezerwat	1	1	0	0	0	3	0	1	2	0	1	1	2	3	1	

Zasoby kulturowe

Ogółem na terenie 8 gmin Partnerstwa zlokalizowanych jest 285 zabytków rejestrowych (najwięcej w gm. Niemodlin i Łambinowice) oraz 80 stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru (najwięcej w gm. Biała i Strzeleczyki). Spośród zabytków uwagę zwraca fakt, że w 7 na 8 gmin występują bardzo liczne układy zabudowy wsi folwarczno-dworskiej, gdzie dominantą kulturową jest lub był dwór (najcz. XVIII-XX w.). Same wsie reprezentują cenne układy fryderycjańskie i frankońskie. BN to także nośnik dziedzictwa wielkich majątków ziemskich- pałaców wraz z rozległymi parkami-zwierzynkami. Majątki te występują we wszystkich gminach, a wyjątkowym ich reprezentantem są pałace-zamki w: Mosznej, Dobrej, Prószkowie, Niemodlinie, Dąbrowie i Tułowicach. Cechą charakterystyczną tych założeń jest fakt konstruowania kompozycji w spójności tła lasu i krajobrazu polnego. Odrębnym zagadnieniem są zabytki archeologiczne. W każdej gminie PBN znajdują się grodziska XIV-XV wieczne, które powstawały w oparciu o dawną Puszcze Niemodlińską. Podobnie ma się rzecz z pozostałościami wytopu żelaza doby halsztatu i późniejszej- w każdej gminie znajdują się bądź piecowska, bądź dymarki, bądź całe osady hutnicze. W odniesieniu do dziedzictwa sakralnego należy zauważyć 3 charakterystyczne dla Borów Niemodlińskich nurty w budownictwie katolickim: 1). zapomniane, pierwotne budownictwo kościołów drewnianych wewnątrz Borów (dawne, XVI-XVII kościoły w Łambinowicach, Kujawach, Polskiej Nowej Wsi, Komprachcicach, Rogach; istniejący w Ochodzach, częściowo drewniana wieża dzwonnicza w Chróście), 2). średniowieczne kamienno-ceglane obiekty wokół Borów (kościół w Bielicach, Malerzowicach) i 3). obiekty kościelne fundowane przez szlachtę (kościół Lasocice, Wierzbie, Kujawy, Prószków, Szydłowiec, Krasna Góra). Odrębnym

3 ZPK- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy

4 SD- Stanowisko Dokumentacyjne

5 UE- Użytek ekologiczny

dziedzictwem są obiekty ewangelickie (zachowane kościoły i cmentarze w gm. Prószków, Komprachcice, Dąbrowa) oraz żydowskie (Niemodlin). Wyjątkowym dziedzictwem jest dziedzictwo przemysłowe, nierozzerwalnie historycznie powiązane z zasobami natury (kuźnie w Prószkowie, Tułowicach, Strzeleczkach i Komprachcicach, młyny w Ligocie Prószkowskiej, Magnuszowicach; wiatraki w gm. Strzeleczyki, Chróścina Opolska, fabryki ceramiki i fajansu w Tułowicach i Prószkowie). Na szczególną uwagę zasługuje Pomnik Pamięci Narodowej-pozostałości największego jenieckiego obozu Europy w Łambinowicach-Lamsdorf.

BN to specyficzny tygiel kultur. Kultura niematerialna autochtonów przetrwała we wschodniej części BN (wodzenie niedźwiedzia, babski comber w gm. Prószków, Komprachcice, Strzeleczyki); część zachodnia to obszar wpływu kultur kresowych (święto przesiedleńców w Skarbiszowicach, wycinanki kresowe z Prądów). Z jednej strony BN są specyficzną granicą kulturową a z drugiej są elementem spajającym obie kultury. Obszar jest całkowicie spójny wyznaniowo (katolicy). Do dziedzictwa niematerialnego należy uznać też dziedzictwo kulinarne, reprezentujące oba nurty kulturowe (krupniok, lebenwurst z Górek, grylaż z Grodzca).